

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2018
Β' ΦΑΣΗ

Ε_3.Ιλ3Α(α)

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 14 Απριλίου 2018
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**ΟΜΑΔΑ Α****ΘΕΜΑ Α1**

1. 1881
 2. 1909
 3. 1898
 4. 1870-71
 5. 1866
- Από τη Στήλη Β περισσεύουν οι χρονολογίες 1841 και 1864

ΘΕΜΑ Α2**α) Υπηρεσία Ανοικοδομήσεως Ανατολικής Μακεδονίας:**

σχολ. βιβλίο, σελ. 140: «Παράλληλα με την άφιξη των προσφύγων από την Τουρκία, πρόσφυγες ήλθαν το 1916 από την Ανατολική Μακεδονία, την οποία είχαν καταλάβει οι Βούλγαροι ως σύμμαχοι των Γερμανών. Μετά την λήξη των εχθροπραξιών το 1918, αυτοί επέστρεψαν στις εστίες τους και η “Υπηρεσία Ανοικοδομήσεως Ανατολικής Μακεδονίας” μερίμνησε για την επανεγκατάστασή τους.»

β) Συμφωνία της Αγκυρας (10 Ιουνίου 1930):

σχολ. βιβλίο, σελ. 161: «Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Αγκυρας που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Τα κυριότερα σημεία του ήταν:

- Ρύθμιζε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των “φυγάδων”.

- Όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα.
- Προέβλεπε την αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.»

γ) Κλήριγκ:

σχολ. βιβλίο, σελ. 54: «Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά (δεκαετία του 1930) η μέθοδος διακανονισμού “κλήριγκ”. Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.»

ΘΕΜΑ Β1

- α) σχολ. βιβλίο, σελ. 163: «Η αποκατάσταση και η αφομοίωση των προσφύγων ... έχει χαρακτηριστεί “τιτάνιο”».
- β) σχολ. βιβλίο, σελ. 163: «Μεγάλο μέρος του έργου αυτού ... του συνολικού έργου που επιτεύχθηκε».

ΘΕΜΑ Β2

- α) σχολ. βιβλίο, σελ. 211: «Οι επαναστάτες αιφνιδίασαν τον Ηγεμόνα ... και τους σκοπούς της επανάστασης».
- β) σχολ. βιβλίο, σελ. 212-213: «Η έκρηξη και η ταχύτατη επέκταση της επανάστασης ... και η απειλή εμφυλίου πολέμου ήταν πλέον ορατή».

ΟΜΑΔΑ Β

ΘΕΜΑ Γ1**Ενδεικτική απάντηση**

(πλάγια γράμματα με υπογράμμιση: χωρία της απάντησης όπου αξιοποιούνται τα κείμενα)

(σχολ. βιβλίο: σελ. 26) Με την ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, το θέμα της δημιουργίας κεντρικής τράπεζας, αλλά και τραπεζικού συστήματος αντάξιου εκείνων που λειτουργούσαν στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, αποτέλεσε κεντρικό σημείο στους κυβερνητικούς σχεδιασμούς. Η ίδρυση τραπεζικών ιδρυμάτων δεν θα εξυπηρετούσε μόνο τις κυβερνητικές ανάγκες, τη διαχείριση του κρατικού δανεισμού, την έκδοση χαρτονομίσματος κ.λπ., αλλά θα έδινε λύση στο χρόνιο πρόβλημα των πιστωτικών αναγκών της οικονομίας. Θα εξασφάλιζε δηλαδή στις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες τα απαραίτητα κεφάλαια με όρους οργανωμένης αγοράς και όχι τοκογλυφίας.

(σχολ. βιβλίο: σελ. 27-28) Το μεγάλο βήμα έγινε το 1841, με την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας. Τα κεφάλαια για την ίδρυσή της προήλθαν κυρίως από το εξωτερικό, ενώ έντονη ήταν η παρουσία κρατικών παραγόντων στις ιδρυτικές διαδικασίες. Οι κύριοι μέτοχοι της Τράπεζας ήταν ο κεφαλαιούχος Εϋνάρδος, το ελληνικό κράτος (20% του αρχικού κεφαλαίου), Έλληνες έμποροι και επιχειρηματίες της διασποράς, ξένες προσωπικότητες από το χώρο της οικονομίας αλλά και της πολιτικής. Θεμελιωτής της και πρώτος διοικητής υπήρξε ο Γεώργιος Σταύρου. Στις επόμενες διευρύνσεις του κεφαλαίου της Τράπεζας άρχισαν να μετέχουν κεφαλαιούχοι, έμποροι κυρίως, του ελληνικού χώρου (Σκουζές, Ράλλης κ.λπ.). Η δραστηριότητά της στα πρώτα στάδια ήταν μάλλον χωρίς σαφή προσανατολισμό, καθώς οι συνθήκες που επικρατούσαν στην ελληνική οικονομία δεν ήταν δυνατόν να αλλάξουν με ταχείς ρυθμούς. Όπως μας πληροφορεί το **Κείμενο Α** η Εθνική Τράπεζα, από τα πρώτα χρόνια της συγκρότησής της παρέχει εσωτερικά δάνεια με όρους οργανωμένης αγοράς ενώ ταυτόχρονα προλειαίνει το έδαφος για τη μελλοντική είσοδο ξένων κεφαλαίων στη χώρα. Πράγματι, από το 1864 και μετά, η αγγλικών συμφερόντων Ιονική Τράπεζα σε συνεργασία με την Εθνική δανειοδοτούν το ελληνικό δημόσιο. Πιο συγκεκριμένα από το 1862 ως το 1877 οι δύο Τράπεζες συνάπτουν δάνεια με το ελληνικό κράτος, ύψους 130.000.000 δραχμών, με στόχο την οικονομική εξάρτησή του από αυτές. Το μεγάλο της πλεονέκτημα και ταυτόχρονα η κύρια πηγή εσόδων της ήταν το εκδοτικό δικαίωμα, η δυνατότητα της να εκδίδει τραπεζογραμμάτια, χαρτονομίσματα δηλαδή, για λογαριασμό του ελληνικού κράτους. Το τελευταίο μάλιστα ενίσχυε ή και επέβαλλε την κυκλοφορία τους. Σύμφωνα μάλιστα με το **Κείμενο Α** η Εθνική Τράπεζα αξιοποιούσε προς όφελός της την αναγκαστική κυκλοφορία του χαρτονομίσματος. Προχωρούσε, δηλαδή, σε έκδοση τραπεζογραμμάτων με τη μορφή δανείου προς το ελληνικό δημόσιο, παρακρατώντας τη

διαφορά ανάμεσα στην ονομαστική και πραγματική αξία του δανείου, θέτοντας παράλληλα ως όρο την αποπληρωμή σε σύντομο χρονικό διάστημα.

(σχολ. βιβλίο: σελ. 28) Προοδευτικά οι εργασίες της Τράπεζας εξαπλώθηκαν από την Αθήνα στις κύριες επαρχιακές πόλεις (Ερμούπολη 1845, Πάτρα 1846 κ.λπ.), γεγονός που βοήθησε στην αντιμετώπιση των αρνητικών επιρροών που ασκούσε το τοκογλυφικό σύστημα. Ταυτόχρονα, όπως επισημαίνεται στο Κείμενο Α, η Εθνική Τράπεζα άρχισε να διεισδύει και σε άλλους τομείς της ελληνικής οικονομίας και να αυξάνει τα έσοδά της με την εκμετάλλευση βασικών κρατικών εσόδων, όπως ήταν τα λιμενικά δικαιώματα, τα έσοδα από τις εθνικές γαίες και από την εξόρυξη της σμύριδας. Επίσης, η Εθνική Τράπεζα δραστηριοποιήθηκε και στον χώρο του εμπορίου (παρέχοντας καταναλωτικά αγαθά στο κράτος) και παράλληλα λειτούργησε ως δανειστής σε νομικά πρόσωπα και δήμους. Παρόλα αυτά, δεν κατόρθωσε να συνεισφέρει στην αύξηση της ελληνικής παραγωγής. Συνολικότερα, η Εθνική Τράπεζα κέρδισε την εμπιστοσύνη της ελληνικής κοινωνίας, πράγμα που είχε ως συνέπεια τις διαδοχικές διευρύνσεις του μετοχικού της κεφαλαίου. Παρά την εξάπλωση του τραπεζικού συστήματος και την εμφάνιση νέων τραπεζικών ιδρυμάτων, η Εθνική Τράπεζα παρέμεινε για πολλές δεκαετίες το κυρίαρχο τραπεζικό συγκρότημα του ελληνικού χώρου.

(σχολ. βιβλίο: σελ. 53) Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας από τον υπουργό της «Οικουμενικής» Γ. Καφαντάρη, στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής. Συγκεκριμένα, όπως μας πληροφορεί το Κείμενο Β, η Κ.Τ.Ε. έθεσε ως προϋποθέσεις αφενός την ύπαρξη νομισματικής ισορροπίας στην Ελλάδα και αφετέρου την κατ'εξοχήν έκδοση χαρτονομίσματος από μια κεντρική Κρατική Τράπεζα. Παράλληλα, κατ' εντολή της Κ.Τ.Ε. συστάθηκε ειδική Επιτροπή υπό τον Avenol και με τη συμμετοχή του οικονομολόγου Jacques Rueff. Ύστερα από έρευνα που πραγματοποιήθηκε, εκδόθηκε το Μάιο του 1927 πόρισμα που επιβεβαίωνε τη δυσλειτουργία του ελληνικού δημοσιονομικού συστήματος ενισχύοντας έτσι την ανάγκη δημιουργίας κεντρικής Τράπεζας. Σ' αυτό το πόρισμα αντέδρασε έντονα η Εθνική Τράπεζα με το επιχείρημα ότι η ίδια εξυπηρετούσε επιτυχώς για χρόνια τις κρατικές ανάγκες καθώς είχε προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας.

(σχολ. βιβλίο: σελ. 53) Παρά τις αντιδράσεις της Εθνικής Τράπεζας και κάτω από την πίεση των ξένων συμβούλων, το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα. Η καθυστέρηση αυτή, όπως προκύπτει από το Κείμενο Β, οφείλεται στην αντιπαράθεση ελληνικού κράτους και Εθνικής Τράπεζας. Συγκεκριμένα, η Εθνική προσπάθησε να πλήξει τη νομισματική ισορροπία που θα προέκυπτε από την Τράπεζα της Ελλάδος εξαντλώντας το απόθεμα σε χρυσό της νεοϊδρυμένης κρατικής Τράπεζας. Η Εθνική αποδεχόταν τον εκσυγχρονισμό

του ελληνικού τραπεζικού συστήματος με την προϋπόθεση να αναλάβει αυτή εξ ολοκλήρου την υλοποίησή του. Στο πλαίσιο αυτό εκδήλωσε την πρόθεση να δημιουργήσει ξεχωριστό τμήμα ή ακόμα και τράπεζα προκειμένου να διατηρήσει το εκδοτικό δικαίωμα και την κυκλοφορία του χαρτονομίσματος. Τελικά, η Τράπεζα της Ελλάδος παρά τις αντιξοότητες, ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1928. Πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό. Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

Παρατήρηση προς τους συναδέλφους διορθωτές:

Η δεύτερη παράγραφος του Μαθήματος 5 (Σχολ. Βιβλίο: σελ. 26-27: « Το πιστωτικό σύστημα της χώρας ... τα συμφέροντα ειδικών κοινωνικών ομάδων») δεν κρίνεται απαραίτητη στην απάντηση. Ωστόσο, αν χρησιμοποιηθεί, ας γίνει αποδεκτή ως ένας έμμεσος λόγος για την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας.

ΘΕΜΑ Δ1

Ενδεικτική απάντηση

(πλάγια γράμματα με υπογράμμιση: χωρία της απάντησης όπου αξιολογούνται τα κείμενα)

α) (σχολ. βιβλίο: σελ. 80)

Το τρικουπικό κόμμα παρουσίασε ήδη από το 1875 ένα συστηματικό πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της χώρας το οποίο ανάμεσα σε άλλα προέβλεπε τη δημιουργία ενός κράτους δικαίου καθώς και τον εξορθολογισμό της διοίκησης κυρίως με τον καθορισμό των προσόντων των δημοσίων υπαλλήλων, ώστε να περιοριστεί η ευνοιοκρατία.

Μέχρι τη δεκαετία του 1870 το κράτος αποτελούσε τον κύριο εργοδότη, που εξασφάλιζε θέσεις εργασίας στο δημόσιο και δυνατότητα κοινωνικής ανέλιξης, εφόσον στους ανώτατους λειτουργούς του εξασφάλιζε εισόδημα που σχεδόν ξεπερνούσε το εισόδημα όλων των άλλων μελών της κοινωνίας. Μεγάλος αριθμός ανθρώπων απευθύνονταν στο κράτος για την κατοχή μιας θέσης στο δημόσιο. Με τις νέες συνθήκες που προέκυψαν από τον εκχρηματισμό της

οικονομίας δημιουργήθηκαν κοινωνικά στρώματα τα οποία δεν ζητούσαν διορισμό αλλά τη λήψη μέτρων που θα ευνοούσαν την προώθηση των συμφερόντων τους. Φορέας των αιτημάτων αυτών ήταν ο Χαρίλαος Τρικούπης.

Σύμφωνα με το **Κείμενο Α** ο Τρικούπης προσπάθησε να αναδιαρθρώσει τη λειτουργία του κρατικού μηχανισμού με τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα κυρίως με τον προσδιορισμό των προσόντων των δημοσίων λειτουργών. Το γεγονός ότι σε όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα το κράτος ήταν ο κύριος εργοδότης είχε ως απότοκο όχι μόνο τη γιγάντωση του δημοσίου αλλά και τη δυσλειτουργία του κρατικού μηχανισμού, ο οποίος αδυνατούσε να ασκήσει την κρατική πολιτική. Επιπλέον πρόβλημα αποτελούσε η εξάρτηση των δημοσίων υπαλλήλων από συγκεκριμένα πολιτικά συμφέροντα καθώς η έλλειψη μονιμότητας τους καθιστούσε ευάλωτους σε κάθε μορφή χειραγώγησης από πολιτευτές που εγγυόνταν τη διατήρηση της θέσης τους. Έτσι παρουσιάστηκε το φαινόμενο οι υπάλληλοι να ασκούν κατ' όνομα μόνο τα κρατικά τους καθήκοντα ενώ στην ουσία εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα των πολιτικών προστατών τους. Αυτή ακριβώς τη μορφή χειραγώγησης προσπάθησε να διαρρήξει ο Τρικούπης πλήττοντας τη βουλευτοκρατία στη βάση της, δηλαδή στη σχέση εξάρτησης βουλευτών και ψηφοφόρων.

Το **Κείμενο Β** παρέχει επιπλέον πληροφορίες για τις πιέσεις που ασκούνταν στους υπαλλήλους του δημοσίου διαμορφώνοντας μια σχέση πολιτικής πατρωνίας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι υπάλληλοι εκβιάζονταν από τους ταμίες με το πρόσχημα ότι δεν μπορούσαν να τους καταβάλουν το μισθό τους, ελλείψει ρευστότητας, εξαιτίας των ληστών που συχνά λυμαινόταν τις χρηματαποστολές. Έτσι οι δημόσιοι υπάλληλοι κατέφευγαν σε δανεισμό με ιδιαίτερα δυσμενείς όρους αφού αναγκάζονταν ακόμα και να υποθηκεύσουν τους επόμενους μισθούς τους. Για να αποφύγουν τέτοιου είδους καταστάσεις, οι δημόσιοι υπάλληλοι, υπέκυπταν στην εξυπηρέτηση συγκεκριμένων πολιτικών συμφερόντων των κατά τόπους βουλευτών. Παράλληλα μέσο πίεσης αποτελούσε και ο φόβος δυσμενών μεταθέσεων ή ακόμα και οριστικής απόλυσης. Η κατάσταση αυτή κυριάρχησε ως τις αρχές του εικοστού αιώνα οπότε και θεσπίστηκε το 1911 η μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων.

β) (σχολ. βιβλίο: σελ. 90)

Το πρώτο εξάμηνο του 1911 ψηφίστηκαν από τη Βουλή 53 τροποποιήσεις μη θεμελιωδών διατάξεων του συντάγματος. Δεν έγιναν ριζικές αλλαγές, αλλά αντίθετα, ενισχύθηκε η θέση της μοναρχίας και επετράπη στον βασιλιά, παρά τη συνταγματική απαγόρευση, να συμμετάσχει στη διαδικασία της αναθεώρησης. Οι σπουδαιότερες τροποποιήσεις αφορούσαν τη διασφάλιση της διάκρισης των εξουσιών, το ασυμβίβαστο μεταξύ στρατιωτικής και δημοσιοϋπαλληλικής

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2018
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(α)**

ιδιότητας αφ' ενός και βουλευτικού αξιώματος αφ' ετέρου, και τη μονιμότητα των δικαστικών και των δημοσίων υπαλλήλων.

Από το **Κείμενο Γ** πληροφορούμαστε ότι βασικός στόχος της αναθεώρησης ήταν να εξαλειφθεί η διαφθορά στο δημόσιο βίο. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται το ασυμβίβαστο ανάμεσα στη στρατιωτική ιδιότητα των αξιωματικών και του βουλευτικού αξιώματος καθώς το άρθρο 71 απαιτούσε την παραίτηση των αξιωματικών από το στρατό προτού πολιτευτούν. Η διάταξη αυτή συνέβαλε στον περιορισμό της κομματικοποίησης μέσα στο στράτευμα. Παράλληλα σημειώθηκε αναβάθμιση της λειτουργίας του κοινοβουλευτικού συστήματος με τη δημιουργία του Εκλογοδικείου, το οποίο έλεγχε το κύρος των εκλογών κάτι που ως τότε έπραττε η ίδια η Βουλή με την κοινοβουλευτική πλειοψηφία να ευνοεί τους δικούς της πολιτευτές.

Επίσης η καθιέρωση της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων και η ανάθεση σε υπηρεσιακούς φορείς της αξιολόγησης τους, αποτέλεσε εγγύηση για την ομαλότερη λειτουργία του δημοσίου τομέα. Με το άρθρο 102 τα αρμόδια όργανα του κρατικού μηχανισμού θα αποφάσιζαν για την εξέλιξη, τις μεταθέσεις και τις πειθαρχικές κυρώσεις που αφορούσαν τους υπαλλήλους του δημοσίου. Έτσι κατέστη δυνατό να μην προσαρμόζεται ο νόμος στα συμφέροντα των εκάστοτε κυβερνώντων κάτι που μόνο το Νεωτερικό κόμμα του Τρικούπη είχε προσπαθήσει να εξαλείψει στο παρελθόν.